

ДО ПРОБЛЕМИ ДОСЛІДЖЕННЯ НІМЕЦЬКОГО РОЗМОВНОГО МОВЛЕННЯ

У цій статті ідеться про німецьке усне мовлення, яке комунікабельніше, за письмове і більше впливає на письмове мовлення.

Ключові слова: усне німецьке мовлення, письмове німецьке мовлення, комунікабельність, вплив.

В данной статье речь идет о немецкой устной речи, которая является более коммуникативной, чем письменная и оказывает большое влияние на письменную речь.

Ключевые слова: устная немецкая речь, письменная немецкая речь, коммуникативность, влияние.

This article deals with the German oral speech which is more sociable than the written one and influences greatly the written speech.

Key words: oral German speech, written German speech, skill to communicate, influence.

У лінгвістиці чітко розмежовуються два поняття – писемне, книжне мовлення і розмовне мовлення. Якщо порівняти сфери комунікації цих двох понять, то для розмовного мовлення сфера комунікації значно ширша, ніж для писемного. Це визначається перш за все кількістю комунікантів. Розмовне мовлення вживається не лише в побуті, але і в багатьох ситуаціях суспільного життя. Писемною мовою на основі книжок, преси, писемної реклами користується певна обмежена кількість читачів.

Важливою перевагою писемного мовлення є стабільна фіксація на письмі, що, як правило, оформлюється відповідно до граматичних, фонетичних (графічних) і стилістичних норм. Саме ця особливість писемного мовлення зробила його предметом наукового вивчення: встановлення системи (структури) мови та пошуків норм, тобто способом високого урегулювання різних правил. Відомо, що перші граматики створювалися на основі різних літературних, у тому числі сакральних текстів. Тому кажуть про легкість вивчення та оволодіння писемною мовою.

Поява магнітофонного запису дала змогу не зосереджувати увагу на фіксовану стабільність писемного мовлення як на можливість багаторазового повернення до тексту, а записувати (фіксувати) усне мовлення, і тому усне мовлення стає предметом наукового дослідження, особливо, починаючи з 60-х років минулого століття. Дослідження проводяться під кутом зору порівняння розмовного мовлення з писемним як досконалим зразком норми, щоб установити «відхилення» від зразка.

Якщо іноземець, вивчаючи німецьку мову за писемними зразками, стикається з усним мовленням, він буває вражений тим, що усне мовлення здається йому жалюгідним скелетом писемного мовлення, обідраним, осколочним.

Особливість усного мовлення полягає в тому, що діалог не знає слухачів, його створюють тільки мовці. В усному мовленні найбільш специфічним створюючим фактором стає не лексика і навіть не фонетика, а синтаксис.

В.Д.Девкін дає таку загальну характеристику синтаксису німецької розмовної мови: «В галузі синтаксису розмовне мовлення характеризується гнучкістю меж речення, їх зміщенням, перерозподілом логіко-синтаксичних відношень з рівня відношення слів у межах одного речення на рівень відношень між різними реченнями, фрагментарністю, «мозаїчністю» конструкцій, наявністю структурно залежних речень, вжитих самостійно, лаконізмом і нерозгонутістю речень, можливістю недомовленості, уриванням початого речення чи реченням, яке підхоплює недосказане, і навіть незавершеністю висловлювання» [1]. (Переклад мій – Л.П.).

Синтаксис розмовної німецької мови вивчається в наш час глибоко й широко багатьма дослідниками, але він усе ще чекає свого оформлення у вигляді нормативних правил, інакше без такого посібника практичне засвоєння німецького мовлення як іноземного неможливе.

Найбільш упорядковано подає Й. Швіталла [2] найпринциповіші положення синтаксису німецького розмовного мовлення:

1. Наявність великої кількості різних еліпсів, серед яких ананпсис відіграє найважливішу роль. При еліпсах викидається (імплінується) та частина речення, що може бути відтворена і доповнена на основі синтаксичного і семантичного контексту, наприклад, *wersch seh was kummt [du] wirst sehen was kommt* або *ledschale rans*

[er hat] das letzte rans [gerupft]

Можливі і такі еліпси:

Einmal köln und zurück

Ohne

Fünf brötchen

2. Довжина речень в усному мовленні тяжіє до зменшення. Якщо загалом у побутовій прозі у реченні найчастіше вживається 16 слів, у наукових текстах 17, то в розмовному мовленні з паузами зазвичай 6-10 слів. Короткі речення з дієсловами в усному мовленні представлені як 1: 27, а у писемному мовленні як 1: 76,5.

3. Синтаксис характеризується переривчастістю.

Sprangen sie auf, alle zehn.

Bei uns finden Sie höchste Qualität zum besten Preis – immer !

Зміщення вліво. Спочатку стоїть назва речі, а потім пояснення.

Ein bruch den halben se schon vor vierzehn Tagen gemacht

Du Silvia? (-) het also so ein medikamenten köfferchen

Wo wir zum essen gegangen sind mein Kollege und ich

4. Зміна порядку слів у розмовних текстах спостерігається вдвічі частіше, ніж у писемних текстах.

5. Уривання висловлювань можливе з двох причин: мовець уриває мовлення, оскільки далі повідомлення табуйоване, або не хоче продовжувати мовлення.

Es war glant ich (-?) auch n leichter angrif (-)

При цьому можливі повтори і коректура.

6. Perfekt уживається в розмовних текстах частіше, ніж у писемних, і цілком може замінити Präteritum, але не навпаки. Вік, особистий стиль обумовлюють вживання, а частково й місцеві особливості (у південній Німеччині вживається Präteritum).

7. Уживання синтетичного Konjunktiv'a скорочується на користь конструкцій «würde».

8. Passiv уживається значно рідше, ніж у писемній мові.

Одна з дуже важливих проблем дослідження синтаксису розмовного мовлення полягає у можливості прогнозування розвитку нових тенденцій, котрі сприяють розвитку літературної мови. Недооцінити вплив розмовного мовлення на літературну письмову мову означає запліщити очі на найважливіший фактор розвитку літературної мови.

Л.В. Щерба дуже образно визначив стан живого розмовного мовлення: «Тут б'ється й кипить мовне життя» [3].

ЛІТЕРАТУРА

1. Девкин В.Д., Особенности немецкой разговорной речи. – М., изд-во «Международные отношения», 1965. С. 9-10.
2. J.Schwitalla, Gesprochenes Deutsch, Eine Einführung. Erich Schmidt Verlag, 2 Aufl., 2003, Berlin.
3. Щерба Л.В., Избранные работы по русскому языку. – М., 1957.